

II

(Съобщения)

СЪОБЩЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

Насоки относно свободното движение на медицински специалисти и минимална хармонизация на квалификацията, свързани със спешните мерки в контекста на COVID-19 — препоръки във връзка със Директива 2005/36/ЕО

(2020/C 156/01)

Породената от COVID-19 криза налага да бъдат предприети незабавни и извънредни мерки в областта на общественото здравеопазване. Държавите членки полагат всички усилия да осигурят достатъчно медицински персонал, който едновременно да се бори с кризата и да е в състояние да диагностицира, лекува и полага грижи за пациентите. Ситуацията в здравните заведения и в институциите за обучение може да има отражение върху възможността за предоставяне на пълно обучение за здравните професии, и по-специално на практическо обучение.

Въпреки че е от огромно значение да се реагира своевременно на кризата, трябва да се имат предвид и средносрочните или дългосрочните ефекти, които евентуално биха възникнали в резултат на спешните мерки, и доколкото е възможно, чрез изобретателност и гъвкавост да се преодолеят отрицателните въздействия. Комисията би искала да окаже подкрепа на държавите членки, като им предостави помощ и информация, и по-специално като подчертае някои аспекти от Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁾, които са важни при обмислянето на начините за свеждане до минимум на отраженията от кризата върху медицинските специалисти. Сред тях са въздействието върху хармонизираните квалификационни изисквания и запазването на пълните права на медицинските специалисти, в т.ч. улесняването на признаването на квалификациите при трансгранично движение, и осигуряването на високо равнище на здраве и безопасност за пациентите.

Целта на настоящите насоки е да се гарантира свободното движение на медицинските специалисти във възможно най-висока степен предвид извънредните обстоятелства, пред които те са изправени. С настоящите насоки се допълва информацията, предоставена в Съобщението относно спешната помощ от ЕС при трансгранично здравно сътрудничество във връзка с кризата с COVID-19 ⁽²⁾ и Съобщението относно временното ограничение на неналожителните пътувания до ЕС, относно улесняването на режима за транзитно преминаване с цел репатриране на граждани на ЕС и относно последиците за визовата политика ⁽³⁾.

Комисията иска да увери държавите членки, че тя ще бъде на тяхно разположение, за да обсъди с всяка една от тях конкретните проблеми, които те срещат по време на кризата, и ако е целесъобразно и необходимо, да намерят подходящо решение, като използват всички налични административни и законодателни средства.

С директивата се определят правила за трансграничното признаване на професионалните квалификации. За някои секторни професии, като например медицински сестри с общ профил, лекари по дентална медицина (вкл. специалисти), лекари (вкл. редица специалисти) и фармацевти в директивата се определят и минимални квалификационни изисквания на равнището на ЕС. Съгласно член 21, параграф 1 от директивата приемащите държави членки трябва автоматично да признават квалификациите, издадени след завършване на съответното обучение и включени в приложение V към директивата. Квалификациите на други медицински специалисти, като например специализирани медицински сестри, за които не

⁽¹⁾ ОВ L 255, 30.9.2005 г., стр. 22.

⁽²⁾ ОВ C 111I, 3.4.2020 г., стр. 1.

⁽³⁾ ОВ C 102I, 30.3.2020 г., стр. 3.

съществуват минимални квалификационни изисквания на равнището на ЕС, не се признават автоматично. Приемашите държави членки могат (но не са задължени) да проверят квалификациите на тези специалисти и когато е целесъобразно, да приложат компенсационни мерки.

Изброените по-долу въпроси следва да служат за ориентир на държавите членки при обмислянето на мерки за справяне с непосредствения недостиг на персонал или на мерки за обучение на бъдещи медицински специалисти.

1. Признаване и разрешение за работа за медицински специалисти в трансгранични ситуации

- а) С директивата се предоставят права на специалистите, които искат квалификацията им да бъде призната в друга държава от ЕС, с цел да се гарантира, че органите на държавите членки оценяват техните заявления по подходящ начин и при определени процедурни гаранции и срокове. С тези правила се определят максималните изисквания към медицинските специалисти. Те не задължават държавите членки да налагат ограничения във връзка с процедурите за признаване. В резултат на това:

Директивата не възпрепятства държавите членки да подхождат по-либерално към начина, по който третираат пристигащите медицински специалисти — било с цел предоставяне на услуги на временен принцип или с цел установяване, например като премахнат изискването за предварителна проверка на квалификациите или въведат по-кратки срокове за обработване на заявленията, изискват по-малко документи от обикновено, не искат заверени преводи или не настояват за дадена компенсационна мярка, когато приемащата държава членка счита, че няма сериозен риск за безопасността на пациентите. Въведените мерки следва да бъдат недискриминационни.

Обучението при някои здравни професии, примерно лекари с базово обучение по медицина, редица медицински специализации, например пулмология или анестезия, и медицински сестри с общ профил се основава на минимална хармонизация съгласно директивата.

За целите на предоставянето на услуги на временен и случаен принцип, когато тези медицински специалисти се преместват временно в друга държава членка с цел подпомагане на работната сила за ограничен период от време, от тях може да се изисква само опростена предварителна декларация, без да е необходимо да се изчаква решение от органите на приемащата държава членка. Приемащата държава членка може да отмени едностранно тези задължения за представяне на декларация — по принцип или за определени периоди, дейности или сектори.

За други здравни професии държавите членки могат да въведат изискване за предварителна проверка на квалификациите на специалистите, чиито дейности са свързани със здравето и безопасността. Това може да се отнася за специализираните медицински сестри (за разлика от медицинските сестри с общ профил), за някои лекари специалисти, например ако в приемащата държава членка има регламентирана специалност, която не съществува в изпращащата държава членка, или парамедицински специалисти като физиотерапевтите.

Съгласно директивата предварителните проверки не са задължителни и държавите членки запазват свободата си да ги ускорят, намалят или отменят.

- б) Директивата не се прилага по отношение на кандидати, които все още не са напълно квалифицирани в своята държава членка по произход. Това обаче не възпрепятства приемащата държава членка да им разреши да предоставят ограничени здравни услуги на нейната територия или да бъдат наети съгласно националното ѝ законодателство, вкл. чрез специални процедури, въведени в отговор на кризата.

2. Ранно завършване на образованието за секторни здравни професии или временни адаптации на учебните програми поради кризата

Възможно е някои държави членки да обмислят възможността за ранно завършване на образованието на студентите в по-високите курсове, за да може да осигурят медицински персонал или защото последните месеци на обучението не могат да бъдат завършени поради кризата (затворени институции за обучение, невъзможност да се осигури структурирано практическо обучение в болници и т.н.). При разглеждането на тези възможности следва да се вземе предвид фактът, че за секторните здравни професии се прилагат минимални квалификационни изисквания на равнището на ЕС.

- а) Ако заложените в директивата минимални изисквания са изпълнени, ранното завършване на образованието в секторните професии или съкращаването на периода на обучение попада в компетентността на държавите членки и е в съответствие с директивата. На въпросните специалисти може да бъдат издадени квалификациите, изброени в приложение V, и те ще имат пълни права за автоматично признаване в бъдеще. Това може да се отнася например за държави, в които обучението надхвърля минималните изисквания по директивата.
- б) Ако минималните изисквания, определени в директивата, не могат да бъдат изпълнени, следва да се поиска дерогация от член 21, параграф 6 от нея, така че при настоящите извънредни обстоятелства, свързани с COVID-19, завършилите през 2020 г. студенти да могат да получат дипломата, посочена в приложение V.

В член 61 от директивата се предвижда възможността за предоставяне на дерогация от конкретни разпоредби от нея за ограничен период от време чрез приемане на акт за изпълнение, ако дадена държава членка срещне големи затруднения при прилагането на конкретна разпоредба от директивата. Актът за изпълнение би могъл да бъде под формата на решение или регламент.

Обхватът и съдържанието на всяка дерогация ще зависят от конкретните обстоятелства в дадената държава членка. Необходимостта от дерогация ще трябва да бъде определена въз основа на ясна и конкретна информация от съответните държави членки за това кои правила няма да могат да бъдат спазени поради извънредните обстоятелства и дали това ще се прилага за всички завършили или само за отделни лица или за конкретни висши училища, региони и т.н. Освен това държавите членки ще трябва да уточнят по какъв начин завършилите ще могат да запълнят пропуските в минималните квалификационни изисквания и в какъв срок.

Ако бъде счнета за целесъобразна, дерогацията ще бъде включена в акт за изпълнение и ще бъде обвързана с условието, че знанията, уменията и компетентностите, посочени в минималните квалификационни изисквания, ще бъдат придобити, макар и частично след издаването на дипломата. Обучението в съответствие с директивата може да бъде завършено по различни начини, например чрез професионален опит, натрупан по време на извънредната ситуация или след това, чрез допълнително специализирано обучение или чрез програми за непрекъснато професионално развитие. Следователно няма да бъде необходимо завършилите образованието си през 2020 г. да се върнат в учебния курс, нито те да бъдат включени в курса за следващата година, след като приключи извънредната ситуация.

Дипломите, издадени въз основа на условията, посочени в дадена дерогация, няма да отговарят на условията за получаване на автоматично признаване от приемащата държава членка, докато не бъдат изпълнени минималните квалификационни изисквания. Комисията счита, че тези дипломи биха могли да бъдат идентифицирани чрез издаване на приложение към дипломата, в което е посочено кои части от минималните квалификационни изисквания не са покрити. Това би дало възможност за установяване на евентуалните пропуски и би улеснило процеса на признаване за завършилите образованието си, които желаят да се възползват от правото на свободно движение, преди да са запълнили пропуските в своето обучение. Информацията в приложението към дипломата ще помогне на приемащата държава да реши дали да признае квалификацията и дали да приложи компенсационни мерки, като разполага с пълна информация за контекста и извънредните причини за неспазване на минималните квалификационни изисквания.

Възможността за предоставяне на дерогации от минималните хармонизирани квалификационни изисквания по член 61 трябва да бъде оценена въз основа на ясна и конкретна информация относно специфичните трудности в конкретната държава членка.

Съответните държави членки отговарят за осигуряването на възможности за завършилите при съкратен курс на обучение лица да наваксат пропуските от редовното обучение. Тези мерки биха могли да включват например отчитането на професионалния опит, натрупан по време на извънредната ситуация или след това, за всеки отделен случай.

3. **Признаване на квалификациите на медицински специалисти, придобити в държави извън държавите — членки на ЕС/ЕАСТ**

Квалификациите на медицински специалисти с дипломи, придобити извън ЕС/ЕАСТ, се признават по реда на националните процедури в държавите членки. За здравни професии обаче, при които минималните квалификационни изисквания са хармонизирани на равнището на ЕС, в т.ч. лекари и медицински сестри с общ профил, трябва да бъдат спазени минималните квалификационни изисквания на ЕС (член 2, параграф 2 от директивата). Ако специалистите са получили квалификация за някоя от тези професии извън ЕС/ЕАСТ и тя не отговаря на хармонизираните изисквания,

държавата членка, която възнамерява да признае тази диплома, трябва да приложи компенсационни мерки. Друг вариант е на тези специалисти да се разреши да работят в здравеопазването, но без да бъдат третираны като представители на професията, за която не отговарят на стандартите за квалификация, определени в директивата.

Например на медицинска сестра, получила квалификацията си в трета държава, но чието обучение не отговаря на минималните хармонизирани изисквания, може да бъде разрешено да работи като здравен асистент, като извършва ограничени задачи съгласно предвиденото в националното законодателство.

Държавите членки могат да наемат на работа медицински специалисти с дипломи от трети държави, като се уверят, че техните професионални квалификации отговарят на минималните квалификационни изисквания на равнището на ЕС или като им предоставят статут, различен от този на пълноправен член на някоя от професиите, за които минималните квалификационни изисквания са хармонизирани на равнището на ЕС.

За контакти: grow-regulated-professions@ec.europa.eu
